

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

1. IZMENE ZAKONA O JAVNOM INFORMISANJU

Vlada Republike Srbije usvojila je 9.7.2009. godine izmene Zakona o javnom informisanju koje, kako je saopšteno, predviđaju veću transparentnost vlasničke strukture medija i primenu evropskih normi u zaštiti ljudskih prava i uputila ih Parlamentu na usvajanje. Predlog zakona je uvršćen po hitnom postupku na dnevni red 11. vanrednog zasedanja Parlamenta, koje je otpočelo 16. jula. *Vladin Predlog zakona, u okviru izveštaja sa 119. sednice, možete preuzeti [ovde](#)*

Navedeni Predlog zakona, izazvao je burnu reakciju i protivljenje brojnih medijskih udruženja, kao i šire javnosti.

U Nezavisnom udruženju novinara Srbije (NUNS) kažu da ta organizacija nije imala uvid u tekst predloga izmena i dopuna Zakona o javnom informisanju. Predsednica NUNS-a, Nadežda Gaće, istakla je da ne bi bilo dobro da se odredbe o registru medija regulišu ovim zakonom, a da se ne usvoji Zakon o medijskoj koncentraciji koji je prošao javnu raspravu.

Udruženje novinara Srbije (UNS) izrazilo je zabrinutost zbog „brzine i netransparentnosti“ u donošenju Predloga izmena Zakona o javnom informisanju. U saopštenju UNS-a, ističe se da drastično povećanje kazni može imati efekat zastrašivanja, pa i gašenja medija.

Nezavisno društvo novinara Vojvodine saopštilo je da se protivi Predlogu izmena Zakona o javnom informisanju, jer u njegovom kreiranju nije konsultovana struka.

Upravni odbor Asocijacije medija ocenio je da se pojedinim odredbama Predloga izdavači stavljaju u neravnopravan položaj u odnosu na ostale privredne subjekte. Osnovne primedbe Asocijacije medija, odnose se na uvođenje depozita za štampane medije, vezivanje kazni za prodati tiraž i oglasni prostor, kao i na samu visinu kazni.

Asocijacija nezavisnih elektronskih medija (ANEM) protestovala je što se izmenama medijskih zakona u Srbiji pristupa bez odgovarajuće javne rasprave i ukazala da neka od rešenja u Predlogu zakona, promašuju cilj i objektivno predstavljaju opasnost po slobodu izražavanja u Srbiji. *Saopštenje ANEMA, videti [ovde](#)*

Poverenik za informacije Rodoljub Šabić upozorio je da je Predlog zakona u suprotnosti sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i da je visina zaprećenih kazni za naše prilike prevelika.

Saša Janković, zaštitnik građana, kritikovao je užurbanu proceduru u kojoj je predlog pripreman.

Vlada Srbije je prihvatila određene amandmane na sopstveni Predlog izmena Zakona o javnom informisanju, čija se suština svodi na ukidanje osnivačkog kapitala i smanjenje visina kazni predviđenih prvobitnim tekstom Predloga.

Predlog izmena Zakona o javnom informisanju, sa prihvaćenim amandmanima, predviđa:

- uvođenje Registra javnih glasila, koji vodi Agencija za privredne registre, a čiji način vođenja bliže uređuje nadležni ministar;
- obavezu obustavljanja delatnosti izdavanja javnih glasila za osnivača čiji je račun u blokadi duže od 90 dana u periodu od godinu dana;
- visoke novčane kazne (do 20 miliona dinara) i meru zabrane obavljanja delatnosti izdavanja javnih glasila za osnivače koji ne upišu javna glasila u registar ili nastave da ih izdaju i u slučaju blokade duže od 90 dana;
- potpunu zabranu raspolaganja pravom na javno glasilo ili pravom na izdavanje javnog glasila
- zabranu osnivanja javnog glasila pod imenom koje može izazvati zabunu u pogledu identiteta sa javnim glasilom koje je prestalo da izlazi ili je brisano iz registra, a koja zabrana važi godinu dana od dana izdavanja poslednjeg primerka;
- visoke novčane kazne za povredu prezumpcije nevinosti i prava maloletnika, u visini od 25% do 100% zbiru vrednosti ukupno prodatog tiraža na dan objavljivanja informacije i vrednosti prodatog oglasnog prostora u tom broju javnog glasila; kod elektronskog javnog glasila, kazne su od 25% do 100% vrednosti oglasnog prostora u danu u kome je emitovan program u okviru kojeg je objavljena informacija; kazne su čak sedmostruko više, ako je povreda prezumpcije nevinosti ili povreda prava maloletnika izvršena na naslovnoj strani štampanog, odnosno u informativnom programu elektronskog medija;
- visoke novčane kazne (do 10 miliona dinara) za osnivače koji ne objave impresum, ili ga objave na nepropisan način, koji nisu imenovali odgovornog urednika, ili su za odgovornog urednika imenovali lice sa imunitetom ili bez prebivališta u Srbiji, ako ne ispunjavaju obavezu čuvanja objavljenih izdanja, odnosno emitovanog programa, odnosno ako bez opravdanog razloga ne stave na uvid objavljena izdanja, odnosno emitovani program.

- visoke novčane kazne (do 10 miliona dinara) za osnivače koji ne objave odgovor, ispravku, naknadnu informaciju o ishodu krivičnog postupka, odnosno presudu po pravnosnažnoj sudskoj odluci, ili ih ne objave u rokovima i na način predviđen zakonom, kao i ako objavljivanje odgovora, ispravke, naknadne informacije o ishodu krivičnog postupka, odnosno presude uslovljavaju plaćanjem naknade.

MIŠLJENJE

Mišljenja smo da predlog izmena Zakona o javnom informisanju nije u skladu sa evropskim standardima. Prvo, krajnje je neprihvatljivo da se izmene vrše na prečac i bez odgovarajuće javne rasprave. Drugo, neprihvatljiva je mera zabrane obavljanja delatnosti kao sankcija za neupisivanje u registar, i to posebno u situaciji kada se ne zna koje će sve podatke sadržati registar i kako će se voditi. Treće, iscrpnu listu podataka koji će se voditi u registru, valjalo bi propisati zakonom, a ne ostavljati za naknadno regulisanje podzakonskim aktima. Četvrto, mera zabrane distribucije informacija važećim Zakonom uslovljena je neophodnošću sprečavanja pozivanja na nasilno rušenje ustavnog poretka, narušavanje teritorijalnog integriteta Republike, propagiranje rata, podstrekavanje na neposredno nasilje ili zagovaranje rasne, nacionalne ili verske mržnje koje predstavlja podsticanje na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje, a može se odrediti samo kada od objavljivanja informacije neposredno preti ozbiljna, nepopravljiva posledica čije se nastupanje ne može sprečiti na drugi način. Neprihvatljivo je širenje primene ovakve mere kroz institut zaštitne mere zabrane obavljanja delatnosti izdavanja javnih glasila. Peto, propisane novčane kazne nisu srazmerne (proporcionalne) cilju kojem se njihovim uvođenjem teži, i mogu imati značajan odvraćajući efekat ("chilling effect") na slobodu izražavanja.

Predlog ovog zakona, prošao je raspravu u načelu i u pojedinostima. Glasanje je odloženo do završetka letnje pauze u radu Skupštine, odnosno do 31.08.2009. Prema poslovniku Skupštine, zakon više ne može biti povučen sa dnevnog reda. Ukoliko Zakon bude usvojen u načelu, tekst Predloga zakona može biti korigovan jedino usvajanjem već predloženih amandmana koji su prošli raspravu.

2. ZAKON O NACIONALNIM SAVETIMA NACIONALNIH MANJINA

Vlada Republike Srbije usvojila je 2.7.2009. godine Predlog zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, koji je sačinilo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava. Predlogom se, u direktnoj suprotnosti sa odredbama Zakona o javnom informisanju i Zakona o radiodifuziji, predlaže da nacionalni saveti nacionalnih manjina osnivaju

ustanove i privredna društva za obavljanje novinsko-izdavačke i radio-televizijske delatnosti i vrše prava i obaveze osnivača javnih glasila. Predlogom se takođe predviđa da Republika, pokrajina ili lokalne samouprave mogu preneti osnivačka prava na postojećim javnim medijima na nacionalne savete, uz garancije nastavka njihovog budžetskog finansiranja.

Važećim Zakonom o javnom informisanju, osnivači javnog glasila, osim u slučaju javnog radiodifuznog servisa, ne mogu biti država i teritorijalna autonomija, kao ni pravna lica koja su u pretežnom delu u državnoj svojini ili koja se u celini ili pretežnim delom finansiraju iz javnih prihoda. Važećim Zakonom o javnom informisanju i Zakonom o radiodifuziji takođe je predviđena obavezna privatizacija svih državnih medija, izuzev javnog radiodifuznog servisa i novinske agencije Tanjug.

Vladin Predlog zakona, u okviru izveštaja sa 116. sednice, možete preuzeti [ovde](#)

Saopštenje ANEMa, videti [ovde](#)

MIŠLJENJE

Ovakvim zakonskim predlozima Vlada potvrđuje odsustvo bilo kakve jasne medijske strategije i kreira dodatne probleme, pre svega u sferi privatizacije medija, kao što je to bio slučaj sa, krajem 2007. godine, usvojenim Zakonom o lokalnoj samoupravi i Zakonom o glavnom gradu. Posebno je neprihvatljivo što Vlada uporno zastupa tezu da se dostignuti nivo manjinskih prava, i to posebno prava na informisanje na manjinskim jezicima, može braniti isključivo zadržavanjem državnog, odnosno kreiranjem nekog novog, paradržavnog vlasništva i s njim nužno povezane vlasničke kontrole nad medijima.

3. ZAKON O NEDOZVOLJENOM OBJEDINJAVANJU I JAVNOSTI VLASNIŠTVA JAVNIH GLASILA

Zakon o medijskoj koncentraciji i javnosti medijskog vlasništva, čiji nacrt je uradila radna grupa koju je formiralo Ministarstvo kulture, i koji je Ministarstvu predat još u aprilu ove godine, Vlada još uvek nije usvojila i poslala Narodnoj skupštini. Iz činjenice da je Vlada u međuvremenu usvojila predlog izmena Zakona o javnom informisanju, koji, kao i Zakon o medijskoj koncentraciji i javnosti medijskog vlasništva uvodi registar javnih glasila, može se zaključiti da se od usvajanja ovog zakona odustalo.

4. ZAKON O SLOBODNOM PRISTUPU INFORMACIJAMA OD JAVNOG ZNAČAJA

Pred Narodnom skupštinom nalaze se dva predloga Zakona o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, jedan koji je podnela Vlada Republike Srbije, i drugi koji je rezultat inicijative koju je potpisalo više od 30.000 birača. Zaštitnik građana podneo je 08.07.2009. Narodnoj skupštini Republike Srbije amandman na Vladin Predlog zakona, na zahtev Poverenika za informacije od javnog značaja. Ovim amandmanom, garantuje se zaštita izvorima informacija od javnog značaja (takozvanim „duvačima u pištaljku“) i istovremeno se teži potpunijem ostvarivanju Ustavom garantovanog prava građana na pristup podacima koji su u posedu državnih organa i organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja. *Vladin Predlog zakona, možete preuzeti [ovde](#), a predlog birača, [ovde](#)*